

بررسی مقدماتی ساختار عاملی نسخه فارسی مقیاس تاب‌آوری (فرم کوتاه) در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی پایه چهارم تا ششم شهرستان ایزه

صدیقه حیدری^۱

۱- دانشجوی دکترای سنجش و اندازه‌گیری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه

heydari_ss@yahoo.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی مقدماتی ساختار عاملی مقیاس تاب‌آوری در دانش‌آموزان پایه چهارم تا ششم شهرستان ایزه انجام شد. جامعه مورد بررسی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی پایه چهارم تا ششم شهرستان ایزه و نمونه انتخابی ۴۲۰ نفر دانش‌آموز دختر و پسر پایه چهارم، پنجم و ششم مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ این شهر بودند که با توجه به شیوع ویروس کرونا به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. نرم‌افزار مورد استفاده در این پژوهش، نرم‌افزار آماری SPSS-۲۶ و لیزرل ۸/۸۰ بوده است. جهت تحلیل داده‌های پژوهش از روش تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی استفاده شد. یافته‌ها نشان داد نسخه فارسی مقیاس تاب‌آوری دارای ساختار عاملی معتبر و مطلوب با اتکا بر تاثیرپذیری از فرهنگ ایرانی بوده است. اعتبار این ابزار نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بالاتر از ۰.۷ حاصل شد. پیشنهاد می‌شود پس از عبور از اپیدمی کووید-۱۹ با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی شاخص‌های روانسنجی این مقیاس مجدد مورد بررسی قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: تاب‌آوری، دانش‌آموزان دوره ابتدایی، ساختار عاملی.

۱- مقدمه

ورود سازه تاب‌آوری به عرصه ادبیات روانشناسی تحولی را می‌توان انقلابی نو در نحوه نگرش روانشناسان، روان‌درمانگران، روانپزشکان و مددکاران اجتماعی به شمار آورد، به گونه‌ای که پیش از این برای کودکانی که در معرض سواستفاده قرار گرفته بودند یا شرایط ناگوار زندگی را تجربه کرده بودند آینده‌ای تاریک و نه چندان خوشبینانه تصور می‌شد، اما شناسایی تاب‌آوری، بینشی دگرگون و امیدوارانه برای ساختن فردای این کودکان و نجات بزرگسالان پدید آورد. ساختار تاب‌آوری بارها و بارها توسط پژوهشگران مورد بررسی و بازتعریف قرار گرفته است. امروزه بسیاری از پژوهشگران پست مدرن، تاب‌آوری را به عنوان پدیده‌ای تحت تاثیر تعاملات فرد و محیط او در نظر می‌گیرند. تاب‌آوری یا تاب‌آوری روانی را می‌توان یک مفهوم پیچیده روان شناختی در نظر گرفت که در برگیرنده صفات، نتایج و فرایندهای مرتبط با بازیابی و احیا می‌شود. بنابراین این سازه در بافت های فردی، خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی به طور متفاوتی تعریف می‌شود (Woods, ۲۰۱۷; Tanner, ۲۰۱۸). بر این اساس، تاب‌آوری فرآیندی پویاست که منعکس کننده سازگاری مثبت فرد با سختی‌های قابل توجه زندگی است. این سازگاری از طریق فرایندهای محافظت کننده‌ای که در کنار عوامل خطر و عوامل جانبی حضور دارند، ایجاد می‌شود (Southwick, ۲۰۱۴). با چنین دیدگاهی تاب‌آوری فرآیند پویای سازگاری با دشواری‌ها است، که در بر دارنده تعامل عوامل خطر و حفاظت است (Ungar, ۲۰۱۵).

در علوم رفتاری جهت اندازه‌گیری یک رفتار یا متغیر، از ابزارهایی همانند پرسشنامه، چک لیست، سیاهه، مقیاس یا مصاحبه استفاده می‌شود. در واقع موارد ذکر شده به طور مرسوم توسط کارشناسان، محققان و پژوهشگران حوزه علوم رفتاری استفاده می‌شوند. متغیر تاب‌آوری نیز از این موضوع مستثنی نبوده و جهت اندازه‌گیری آن، همانند سایر متغیرهای موجود جهت بررسی، از چک لیست، سیاهه و یا مقیاس در کنار مصاحبه استفاده می‌شود. ابزارهایی که تاکنون جهت اندازه‌گیری این متغیر در کشور استفاده شده است عبارتند از پرسشنامه تاب‌آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳)، پرسشنامه تاب‌آوری خانواده سیکسی (۲۰۰۵)، مقیاس تاب‌آوری جوانان (اوشیو و همکاران، ۲۰۰۳)، پرسشنامه تاب‌آوری در برابر خودکشی (عثمان و همکاران، ۲۰۰۴)، مقیاس تاب‌آوری موبرای